

A'

KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ Bétsben, Pünköst-Havának (Május-
nak) 18-dik napján, 1792.

Béts.

A' most halva fekvő Fels. Tsászárné, néh.
III. Károly Spanyol Király' Leánya, 1745-
dik Esztendőben, Novemb. 24-dik napján
született vólt e' Világra; 1765 dikben, Aug.
5-dikén kelt öszve néhai *F. II. Leopold* Tsá-
szárral és Királlyal, akkori *Toskánai* Nagy-
Hertzeggel, a' kivel való házassági arany
életében, tizenhét Magzatoknak leve édes
Annyokká, kik közzül tsak hármat teme-
tett el. Feleségi, Anyai, és Nagy-Asszonyi
kötelességeit, úgy tellyesítette ez a' meg-
C c c ből-

bóldogúltt Fejedelem - Asszony, hogy példás élete által, közönséges szeretetre, 's tiszteletre tette magát mindenek előtt érdemessé. — A' mint értették, 17 millió kész pénze maradt. Sok ezerekre megy esztendőnként azon fizetéseknek summája, mellyeket rendelt a' mellette szolgált szernéllyeknek. — Azon Doktor Úrnak, a' ki mindenkor vele volt szülései' alkalmatosságával, öt ezer forint fog járni minden esztendőre. — A' Komornáinak, két két ezer forint. Drága köveit, mellyek egynehány milliókat érnek, négy Leányainak hagyta.

Egy *Nápolyi* Kurir, azt az örvendetes hírt hozta, hogy a' Királyné, egy Hertzegets két szült ezen Hónapban szerentséssen.

A' napokban, vissza érkezett ide *Nápolyból*, Gróf *Eszterházy Ferentz* ő Nagysága, Néhai Kanc. Gróf *Eszterházy Ferentz* Fia, 's a' *Nápolyi* Korona - Örököse' Jegyesének *Clementina* Fő Hertzeg Asszonynak egy igen drága ládátskát hozott a' *Nápolyi* Udvartól. A' ládátska elefánt tsontból készült; a' fiókjai rakva voltak gyémántos drágaságokkal.

Magyar Ország.

Pestről, Pünköszt-havának 11-dikén.

„A' múltt Kedden, úgymint ezen hónapnak 8-dikán érkeze szerentséssen vissza *Bétsből* *Budára* Nádor - Ispány ő Királyi Fő Hertzege. 13-dikon, ismét el fog utazni hazúl *Mező-hegyesre*, hogy az ott lévő kir. épületeket, és méneseket meg - szemlélhesse. Ország - Birája Gróf *Zichy Károly*, és Oberst, *Cse.*

Csekonits Urak, egy nappal indulnak oda előbb, ő Fő Hertzegségénél. *Mező-hegyes-ről* lejendő vissza-jöttiben, bé fog térni ő Fő Hsége *Derekegyházra*, a' hol nagy gazdasága vagyon a' Gróf *Károlyi - Háznak*. Már le-ment oda előre Gróf *Károlyi József* ő Nsága. — A' Nádor-Ispányi Záfzló-ally (Palatinále Bandériom) nagyon készíti magát, jó Nádor-Ispányunk' engedelmeből, a' Koronázás' pompájához. — — A' Magyar Jádzó-Színi Társaságnak tegnapelőtti tudósítása, veres betűkkel, nyomtatott. A' foglalatja e' vólt:

A' Felsőségnek engedelmeivel. — Ma Tsötörtökön, Pünköft - Havának (Májusnak) 10-dik napján 1792. Esztendőben. — A' Nemzeti Magyar Jádzó-Színi Társaság, Budán, a' Híd mellett lévő nyári Jádzó-Színben fog elő-adni egy Szín-Játékot (Dráma), illy nevezet alatt: Klementina, avagy a' Testamentom. Öt Felvonásokban. — Fordítottatott Hatvany István által. — A' Jádzó Személyek: Klementina, Vég-várban neveltetett esméretlen Személly. Moór Leány-Affzony. — Gróf Toronyainé. Liptai Leány-Affzony. — Gróf Toronyai. Ennek Férje. Kelemen Ur. — Gróf Tsanády. Klementina' szeretője. Láng Ur. — Geszte Ilona. Termetzky L. Affz. — Gesztes. Ilonának nevezett Battya. Rózsa Ur. — Agnes. Szoba-leány. Török L. Affz. Kommisszárius. Sely Ur. — Notárius. Pap Ur. — Egy Orvos. Fütöp Ur. — Jakab, a' meg-hóltt Bárónak Inassa. Bagolyi Ur. — Bálint. Gr. Tsanádinak Inassa. Pataky Ur. — Két Hajdú, 's egyéb házi tselédek. — A'

C c c a

Já.

Játék történik *Vég-Várában*. — Hogy a' Nagy-Érdemű Közönséget, minden ki-telhető módon gyönyörködtethesse a' Nemzeti Magyar Jászó - Színi Társaság, minden Felvonások után, 's között, amaz esmeretes, születésétől fogva világtalan, mesterséges Hang-változtatót elő fogja állítani, ki is az ő Flautáján minden lehető foghatóságát megmutatni, és a' betsülendő Kedvezőknek teljes meg-elégedését el-nyerni kívánja. — Tudósítás. Az első emeletben (contignatio) lévő négy Személlyre való egy egy ofztatnak (Loge) kúltjai, úgy a' bé-meneteli jegyek is (Billiet) találtnak az Igazgató Úrnál minden nap a' TT. Serviták' piattzán. — *Mindenkori bé-menetelnek árra.* Egy ofztat, négy személlyekre 4 forint. Nemes, vagy első ofztály (Noble Parterre) 40 kr. Második ofztály 20 kr. Harmadik ofztály 10 kr. — *A' Magyar Közönséghez.* Az itten elő-adatott idegen szavakat tetfzett a' Jászó Színi Társaságnak, az itt fel-jegyzett mód szerént fordítani. A' ki ezeknél jobbakat találánd, igen le-kötelezi a' Társaságot, ha véle közleni fogja. Addig is, míg jobbakra szert téfzen, a' már fel-vett szavakat megtartja. — Kezdeté lészén 7 órakor.

A' Nézőknek száma, ez úttal is olly nagy vólt, valamint előfzör. A' Lózsék, kevés héjján mind meg teltek. Jelen vóltak *Koburg* ő Hertzegségek, a' több itt lévő Generális Urakkal együtt. “

Soprony-

Sopronyból, Májusnak 12-dikén.

„Örömmel olvastam a' *Magyar Hírmondóból*, hogy már valahára *Magyar Jádzó Szín*, az az, a' *Magyar Nyelvnek*, erköltsőknek, 's. ízlésnek egy kiváltképpen - való új Oskolája — nyilhata *Budán*. — Ezen óhajtott tudósításért, mást közlök én tserébe az Urakkal, a' mi kis *Sopronyunkból*. Tudom, nem múlatják el az Urak bé - iktatni betses Munkájokba; hogy ezzel is több örömet tsinálhassanak Hazánk' jól gondolkodó Fiainak. — Az Anyai Nyelv körül buzgólkodó kis Társaság, egy, minden - képpen Magyar eredeti szomorú Játékot jádza itten a' napokban, a' mellyről ki-adott tudósítás így következik:

Ma, úgymint Bak-Havának (Aprilisnek) 30 dikán fog a' Sopronyi Magyar Iffjúság egy Nemzeti szomorú Játékot jádzeni, mellynek tzimje: Hunyady László. — — Személyek: V. László Magyar Király. Kiss Mihály. — Gara László Nádor-Ispány. Tóth Ferentz. Ulrich, Tzillei Gróf. Zigán János. — Giskra Tseh Vezér. Ajkay Pál. — Szilágyi Mihály. Kiss János. — Hunyady László. Lakos János. — Hunyady Mátyás, 6 eszt. Gyermekek. Iffjabb Kiss Mihály. — Horváth, Modrár, Bodó Fő Nemesek. (Doktorits Pál, Ihászi Imre, Gyorgyevits Demeter.) Szápory Miklós Várbéli Hadnagy. Kubovits Ferentz. — Lemberger Allemann, Német Lovas. Asboth András. — Vertoon, egy Német Katona. Véssey Ferentz.

A'

A' miólta fenn áll a' *Sopronyi* Teátrum, soha talán nem vólt úgy dugva teli, mint ezen Magyar Zsenge-Játék' alkalmatosságával. Öfzve gyúltek ennek látására minden Uraságok, kiknek száma közzül való vólt az itten lakozó *Eszterházy* né ő Hertzegsége is. Minden Fel-vonáskor, új tapsoiással fogadtattak a' jádzó Személyek, kik atallyában szép remekjét adták hazafiúi igyekezetjeknek; kiváltképpenváló módon ki-mutatták pedig magokat *Ajkay Pál*, és *Lakos János* Urak."

Pestről, Májusnak 11-dikén.

„A' Királyi Testőző Sereg' számára, a' *Pesti* részén lévő új nagy épületben vagyon kvártély készítve. A' Királyi Ministerium, Nádor-Ispány ő Fő Hertzegsége' Residenciájába szállíttatik, a' hol lellz az egész F. Udvar is. A' Fels. Királynénak, őt szobái fognak lenni; Király ő Felségének három; egy egy Ministernek pedig kettő."

Ns *Sáros* Vármegye, T. *Kapi József*, és második Al Ispány *Szullyovszky* Urakat választotta maga részéről Képviselőknek (Representánsoknak), a' bé-állandó Ország-Gyűlésére; Ns *Szathmár* Vármegye pedig Tek. Első Al-Ispány *Luby Károly*, és Kir. Tan. *Rhédey Ferentz* Urakat.

Ns *Szathmár* Vármegyének egy Oszlop-Embere, Tek. *Szuhányi Ferentz* Úr, a' ki előbb Notáriusi, annakutánna első és 2-dik Alispányi tisztségeket nagy ditsérettel viselt sok éltendőig; a' közelébb múltt April. 30-dikán végezte ditső életét.

Frdély

Erdély Ország.

Kolosvárról, Májusnak 5-dikén.

Aⁿ napokban, következendő tizimű könyv
jött itt világra eleibe:

*Próba, mellyet Anyai nyelve' tanulására
tett a' N. Enyeden tanuló Ifjak között fel-
állott Magyar Társaság. Nyomt. Kolosvártt
a' Reform. Kollégium' betüivel. 8-ad rét.
300 oldal.*

Okos felelet.

Egy Gavallér, meg-kér nem régiben
bizonyos Kisasszonyt, jövendőbeli Feleségül;
de a' Leánynak leg kissebb kedve sem lévén
ezen házassághoz, tsak ezt felelé édes Aty-
tyának, a' ki tudni kívánta tőle, mint gon-
dolkodik a' Legény felől: „*Még eddig,
úgymond, mindent meg-engedtek nékem
kedves Uram Atyámék: most tsak azt kérem,
engedjék meg, hogy idvezülhessek.*“ — Kön-
nyü vólt által látni, ezen különös, ámbar
a' kérő Személyt leg kissebbnyire is meg
nem sértő kérsből, a' Kisasszony' indulatját;
mellyen, az okos Szülék éppen nem akartak
erőszakot tenni.

Ingyen Forspont.

Egy Városi Embernek útja lévén a' szom-
széd Faluig, lóháton akarta azt meg tenni,
de úgy, hogy még is egy krajtzárjába se
kerüllyön a' lovaglás. El megy tehát egy
lovass Gazdához, 's kérdi tőle: nem vólna é
egy el-adó lóva, 's ha vólna, mi lenne
az árra? A' Gazda, mindjárt ki-mutatja
egy lovát, 's ajánlja is, hogy tettezene meg-
próbálni. Tsak e' kellett a' tettetett Vászár-
ló.

a' *Brabantzai*, és *Flandriai* Pátrioták — melly szabadságot ki-szalasztottak vólt nem régiben a' kezekből, 's a' melly most egésszen fel fogja őket buzdítani. Hiszük, hogy a' szabadságnak ezen első szerentséin - való örömét, közönséges vigadozás, és az úttzákknak meg-világosítása által fogja ma estve nyilvánvalóvá tenni *Lille* Városa. — Bizonyosan irhatjuk, hogy ezen szempillantásban a' Frantziáké *Mons* Városa. Azt mondják, hogy *La Fayette* által ment a' *Rajna* vizén, 's *Luxenburg* felé veszi útját; *Lukner* Fő Hadi Vezér pedig sok erősségeket el-foglalt, 's a' *Bruntruti* szoros járásból el verte az *Austriaiakat*. A' mi illeti *Rosámbó* Fő Hadi Vezért, ez reményli, hogy Szeredán vagy Tsötörtökön *Brüsszelben* fog hálni, a' *Belgyiomi* Közöns. Korm. Kir. Hertzegségek' ágyában.

Ezeket, April. 29-dikén irta a' *Lillei* Újság; de már más nap, az az 30-dikon, egésszen más hangra vette húrját. Minekutánna egyet jaidúlt vólna keservesen, így kezdi folytatni békételenkedő tudósítását:

„Midön én tegnap az előbbeni tikkelyt irtam, be nem gondoltam vólna, hogy azon örvendezéseket, a' mellyek között indúlt el innen Seregünk, hogy a' *Tournayi* Népnek szabadságot nyerjen; rettegés, szomorúság, és veszély' napja váltsa-fel. Olly szerentsétlenség ez, mellynek hallására és látására meg zavarodik az elme és szív, 's az egész Emberi Nem, rémuléssel telik el. Az ebből

szár-

származott aggódás, el veszi minden erőnket, 's ifzonyodom le irni azon történeteket, melyek estének ezen, örökre átokban marandó, és a' Világ' Krónikáiból ki-törülendő napon. — A' mi Seregeink, *Tournay* Városa eleibe érkezvén reggelre, meg-állapodtak *Horeq*, és *Marquain* között. Minden megvallyá, hogy ez a' hely igen alkalmas a' meg-támadásra, a' melly szándékában volt *Dillon* Úrnak; de az Ellenség meg-előzött bennünket, 's olly hirtelenséggel omlott Seregeinkre, hogy részünkről még tsak egy ágyú, vagy puska lövés sem esett. A' tiszszerte nagyobb erővel lévő Ellenség, haszontára fordította ezen alkalmatosságot, melyet a' *Frantzia* Vezér' álnoksága szolgáltatott nékie; elő nyomúlt két tsapatokban, 's körül vette előlről, és két oldalról a' mi seregünket. Ekkor, Gen. *Dillon* Úr, kiáltott: hogy szabadítsa magát, a' ki szabadíthatja; melly kiáltásával még inkább el-rémítette a' Népet, úgy hogy ez kéntelenítettetett megszabadni. Ezen zavarodásban, szint' annyi kárt tett gyalogjainkban a' magunk lovassága, mint az ellenség. Eppen a' midőn a' ki-adása kezdődött ezen Ujságnak, tizenegy óra felé nyargalt vissza az ellenség előtt ebbe a' Városba a' mi lovasságunk, melly úgy el volt szilálva (széllesztve), hogy tsak hárman 's négyen szaladtak egy tsomóban. Mindjárt fére verettek a' harangok, 's az egész Város fel lármazódozott; és ezen közönséges lárma, nagy hibáknak vala elől-járó postája. A' Nemzeti Gárda fegyvert kapott, 's el

's el foglalta a' bástyákat. — Végre, gyilkosságnak 's vérontásnak napjává leve, ez a' rettenetes nap. A' Pattantyúok' Kormányozója, mihelyt bétoppant a' Városba, mindjárt lánpcs-tartó köteleire akasztatott fel; a' *Magdalena*-Templomabéli meg nem esküdt Plebánus megöletett, két más személyekkel együtt. *Dillon* Ur, a' kinek tulajdonították az egész vezedelmet, melly ezen a' rettenetes napon történt, diribről-darabra vagdaltatott, 's ölzve kontzoltt részei a' nagy piatzon megégettettek. — Még ezen szempillantásban nem irhatjuk bizonyosan, mit vezgettünk; valamint nem adhatunk tökéletes tudósítást mind azon szörnyű dolgokról is, mellyek a' közönséges szomorúság közben vitettek véghez.

A' *Frantzia* Had-Minister, egy Levelet irt ezen hónapnak 4-dikén a' Nemzet-Gyűléséhez, mellyben jelenti Gen. *Biron*-ról, hogy ezzel is alig hogy úgy nem bántak *Valenciennes* Városában, mint Gener. *Dillon*-nal *Ryssel*-ben; 's ugyan azért kérte a' Gyűlést, hogy hozzon egy oly végzést, melly bátorságot elköszöllyön a' Generálisoknak, a' pártos Katonák 's Polgárok ellen. Ugyan ezt kérte már az előtt való nap (t. i. Máj. 4-dikén), minden Tisztekre, 's a' hadi Foglyokra nézve; melly alkalmatossággal szólt, ama' nevezetes *Marat*-ról, a' ki, *Nép-Barátja* nevezet alatt szokott vólt minden napi nyomatott Irást kiadni, mellyben, arra unizolta közelébb is a' Katonákat, hogy öl-

öllyék - meg a' magok Vezéreiket. Azt végezte tehát a' Gyűlés, hogy *Marat* törvénybe idéztessen; valamint *Royou* Pap Ur is, a' ki, *Király' Barátja* nevezet alatt adogatta - ki naponként, rontó irásait. — *Biron* Gener., hogy valami módon még ezentúl is Gener. *Dillon'* díjjára ne jusson, tsak azt kérte a' Királytól: hadd ne kormányozzon ő többé; hanem köz Katónai szolgálatot tehesse. — *Rosámbó* Fő Hadi Vezér is le tette a' kormányozást; 's az ő Seregét *Lukner* Fő H. Vezér vette maga igazgatása alá; *Luknerét* pedig Gen. *Eftaing*. — *La Fayette* Fő Hadi Vezér, a' ki meg - indúlt vólt már *Namur* ellen; mi helyt meg hallotta *Biron* és *Dillon* Generálisok' veszteségét: leg ottan vissza vonta magát nagy siettséggel.

Rosámbó Fő Vezér, azt írta a' Nemz. Gyűlésnek, hogy minden Szerentsétlenségnek oka a' Minisztérium, melly a' maga utóbbi parantsolatait, ámbár különböztek ezek az első parantsolatoktól: nem egyenessen magához a' Fő Vezérhez; hanem az alsóbb Generálisokhoz küldötte. — Ezen okhoz, méltán hozzá lehet adni, úgy ítéljük, a' mit Gen. *Biron* irt a' Nemzeti Gyűléshez a' *Belgákról*; hogy ezekben, éppen nem találta ő azt a' hajlandóságot a' *Frantziák* erántt, a' mellyet bizonyosan reménylettek *Párisban*. — Egy *Belga* se ment által, úgy mond, ő hozzájok. — (De jött bezzeg által *Frantzia* *Aust. Belgyiomba*. — *Chambozin* nevezetű Regementről azt írják *Monsból*, hogy az,

el-

el-hányván fegyverét, egészen által-jött hozzánk.

Elegyes Tudósítások.

Austriai Belgyiornak Közönséges Kormányozói, *Kristina és Albert*, ö Kir. Hertzegségek, meg - hirdették Aprilis. 28-dikán, hogy a' melly *Frantziák* nem mutathatnak bizonyság - levelet azon Kommisszáriusoktól, kik a' *Frantzia* Király' Ötsei részéről vagnak *Brüsszelben*: a' Fő Városból, úgy mint *Brüsszelből*, 24 órák; *Belgyiomból* pedig 8 napok alatt ki - takarodjanak.

Londonban, a' papiros pénzek mindjárt kezdtek alább szállani, mihelyt meg - ment oda a' hire, hogy a' *Frantzia* Nemzet hadat izent a' *Bétsi* Udvarnak. Tsak hamar ennek - utánna azt is kezdték hirtetni, hogy a' hadi készület - tételek eránt parantsolatot vett az Admirálisság; de ezen hirnek mind ellene mondottak azon Újságok, mellyek a' Minisztérium' részéről vagnak; 's biztatást tettek az eránt, hogy nem fog hadakozni *Anglia*.

Svéd Ország' mostani adóssága, meggy 34 millió 300 ezer tallérra.

Tetézett vakmerőségnek intő példái.

A' múltt hónapnak eleje tájján, két *Petrinus* - módra öltözködött személyek érkeztek *Aranjuezbe*, a' *Spanyol* Király' múltat helyébe, 's tsak hamar audientziát kértek a' Királytól. Azt meg - nyervén, jelentették a' Királynak, hogy ök *Parmából* valók, 's pa

panaszolták, hogy a' Klástromjok egésszen el-égett; és már most kénteleuítottnek még az idegen Tartományokbéli jó Keresztyéneket is fel-keresni alamisnáért. A' Király, el-vette tőlök a' könyörgő Levelet, 's általadta azt, meg-visgálás végett, a' Stárus. Titoknoki - Székének (Sekretáriátussának). Nem sok munkába került a' Titoknoki Széknek a' visgálás: mert már ekkor kezében volt *Parmából* a' tudósítás, mellyben jelentetett, hogy két Szerzetesek meg-szöktek onnan; 's egyfzersmind kérettetev a' Spanyol Ministérium, hogy ha izeme eleibe fo-nának akadni a' izökevények, fogassa-el őket. — Mindjárt parantsolat ment tehát a' Klástromba, a' hol tartózkodtak volt a' kéregetők, hogy fog-házba tegyék őket, 's szorgalmatossan strásáltassák. — Gondolkodnak a' rossz járatban-lévők, ugyan hogy' lehetne nékiek eblábálni; 's azt találják fel, hogy jó leisz fel-izabdalni egy vagy két felső ruhát, széles pántlika formára, 's az ekként el-metélgetett darabokból köteleket készíteni, a' mellyeken éjtizakának idején le ereizkedhessenek a' fog-ház' ablakán. Az egyiknek, szolgált a' szerentse; de a' másiknak el-izakadt a' kötele, és így ő szegény feje keleptzében maradt. Ez, más napra kelve szorosabb kalitzkába záratott; a' másikat pedig mindenfelé nyomozták.

Törvénytzeri Újság.

Irtuk volt a' *Hadi és más nevezetes Történeteknek* utólsó (5-dik) szakaszában, hogy
Bir.

Birmingham nevű *Anglus* Város' Lakosai, az *Angliai* Konstitúzió mellett való tüzes buzgólkodásból, azon polgár Társaikat, kikről gondolták, hogy a' *Frantzia* Konstitúzióhoz szítnak, meg-támadták, 's szörnyű dúlásokat vittek véghez. Porrá égették ezen dühösségekben, ama' híres Tudósnak Dr *Priestley*nek drága könyveit, irásait, és a' természet' tudományához (Fisikához) tartozó eszközeit is. — Ezen veszteséget, 4122 font *sterlingre*, 11 *sillingre*, és 9 *pencere* tette Dr *Priestley*; maga mellé vette egyfelmind Könyváros *Payne*, 's *Johnson* Urakat, úgy nem különben *Mathematik*: Eszközök' Készítőjét *Nairne* Urat, annak bé bizonyítása végett, hogy a' kár, helyessen, és igazán vagyon fel-számolva; mellyet tehát az *Angliai* Törvények szerént tartozik meg-téríteni a' *Várvi* Grófság, a' mellyben fekszik *Birmingham* Város. Hogy meg-ítélhesse ezen kívánságot a' Grófság' Törvényszéke: egy Prókátortól kívánt előbb vélekedést az eránt. A' Prókátor azt mondotta, hogy a' Törvényszék nem tartozik egy pénzt is fizetni Dok. *Priestley*nek, mivelhogy ennek irásaiban sok volt, az igaz vallás, és *Nagy-Britanniának* polgári Alkotványa ellen. — „Ha Dr *Priestley*nek Irásai mind, a' Vallás, és *Nagy-Britannia*' Konstitúziója ellen valók lettek volna (így szólott erre a' Biró, a' maga Eskütt Társaihoz): úgy semmit se lehetne itélni, Dr *Priestley*nek, a' veszteségiért; de bizonyos dolog, hogy azoknak nagyobb része, filosofiai, 's más tárgyú volt.“ —

Tsak

Tsak ugyan az Eskütteknél, olly nagy ereje vólt a' Prókátor' észre - vételének, hogy hofszas tanátskozás után, nem itéltek többet Dr *Priestley*nek 2502 font sferlingnél, 's 18 sillingnél; és így 1619 font sferlingel, 13 sillingel, 's 9 pencével kevesebbet, mint a' mennyire vólt a' kár téve.

Somogy - Vármegyei Dalok.

Egy kis kertet keríték,
Szép virágot ülteték,
Szomszédjánya rá szokék.
Egyszer kétszer meg - lesém,
Harmadszor - is meg - lesém,
A' törvénybe idézém.
A' törvény - is azt mondta:
Jánynak való a' rózsa,
Tsalány a' legénynek.

M á s.

Héj Susánnám Susánnám,
Kedves Majoránnám,
Nints nekem szebb virágom,
Mint a' majoránna.
Zsusi mátkám legyen engem
Tiéd vagyok én már.

(Tóldalékkal.)

T Ó L D A L É K.

A' Magyar Hírmondónak Május' 18-dik
napján 1792-ben költt árkusához.

Ö Felségének

A' Római Tsászárnak, 's Apostoli Királynak

MASODIK LEOPOLDNAK

Hültt Hamvaira.

Anagramma.

Leopold — El - lopod.

Mitsoda vérengző mézárászék e' Tárház,
Mellyben garmadára van hordva ennyi száz
Szív? mi szereztsétlen földnek a' vidéke,
Mellynek illy Tyránnust tür Királyi Széke?
A' ki fene Tigris emberi nemében,
Meg nem illetődött kegyetlen szívében,
Midön nem sajnálva a' jajoló Népet,
Ennyi szívet gyilkos kézzel abból tépett!
Iszonyú fergeteg szivem' kóborolja,
Irtózás' egy habja a' másikat tolja!
Szomorú dolognak ez a' hírmondója,
Mit látok? mi az? nem kell magyarázója.
Oh Egek! Hazámnak Királyi Székében
Ül hát? 's olvasom ezt az ő környékében:
Jobbágyaik' szívek, a' Királyok' kintse?
Oh szabad szíveknek halálos bilintse!
Leopold! e' vadság hozzád mint érkezett,
Kinek kegyességgel fogott szive kezét?

D d d 2

Job.

Jobbágyidnak szivek, a' Te szived' kintse?
 Felséges Házadban drágább kintsed nints e?
 Gyönyörüséget lágy szived akkor érez,
 Mikor a' másoké patakozva vérez?

Ugy van szív-újító öröm viz-kerefted,
 Véres medentzében ha szived' ferefted?
 Vétkezek! E' bünt nem esmérí Jóságod,
 Az egész *Európa* tanúbizonyságod.

Leopold! Jobbágyid' sziveket *El-lopod*,
 De azért mint nádály vérek' még se szopod.
 El-lopod úgy, hogy az eleven nem sérted,
Mercuriusnál is dolgod' jobban érted.

Sőt nem lopod, hanem öfzve-eggyesíted
 A' Fejjel a' Szivet, 's ezt is lelkesíted.

A' Fő és a' Szív egy el-válthatatlan pár,
 Mind egyiket a' más nélkül követné kár.
 Egyik a' másika nélkül el nem élhet,
 Semmi vigasztaló jókat nem reménylhet.

Most kezdik hát jobban már érzeni magok,
 Midőn öfzve-forrtak a' rég' el-váltt tagok.
 Midőn találkozott foganatos szerek,
 Gyógyúl avas sebek, 's jól jár egygyütt erek.

Hajnallik már éltünk' nappalló reménnye,
 Fel-ér még dél-pontra ketsegtető fénnye.
 Meg-tsalatott fejük! oh hivságos álom!
 Mi halzna öllelek? hültt helyed' találom.

Leopold! el-loptad, add vissza szivünket,
 Mellyel meg-szaggattad sérültt kebelünket.
 Miként a' tüskös-borz az alma-rakásba
 Hemperedvén azzal fut az al-lakásba;

Érzékeny szivünket hogy magadhoz tsaltad,
 Azt a' torkos sírba véled mind bé-faltad.
 Még is nem Te; hanem az a' sáppadt tsont-váz,
 Ki éles kaszával vaktában hadaráz,

Ki

Ki oda, hol hallja síróknak nyögését,
 'S hívják, nem vezeti kegyetlen lépését;
 Hanem hol látja, hogy tőle nagyon félnek,
 'S múlandóság' tündér javaival élnek,
 Ottan ólálkodik, azoknak tájékát
 Lopogatja, 's üzi rémítő játékát.
 Te írigy Tolvaj! m'ért kívánod vesztünket?
 Ne vidd el éltető Fejünket, Szívünket!
 Add vissza; helyettek más prédákat adunk,
 Allj-meg! mert utánnad megyünk, 's meg-
 ragadunk. — —
 Mennyünk! — — Ah! de hová megyünk a'
 Fő nélkül?
 Ragadjuk - meg! — — Jaj de mint lehet
 Szív nélkül?

Bertits Ferentz.

* * *

* * *

* * *

„*Debretzenben* Bőjt más havának 29-dik napján tartatott az Isteni tisztelet boldog emlékezetű *II. Leopold* Királyunkért. Minek utánna mind a' két valláson lévő belső és külső Tanács össze-gyűtt volna a' Tanátsházban; 8 órakkor minden harangok megvonattattak, és a' Katholikus Rész, a' Tiszteendő Piáristák templomába, a' Helvetziai Confessióon lévők pedig a' nagy templomba indultak, szép rendel ugyan, de valóban minnyájan szomoruan. A' Piáristáknál a' pompás halotti Mise tartatott szomorú musika szó alatt: a' Reformátusoknál pedig elébb a' hosszú és rövid ruhás iffiuság, a' CII-dik 'Soltárt, azután a' közönséges Kántor

tor a' nagy számu gyülekezettel éneklette a' XC-diket. Az éneklést a' Prédikátzió követte, melyet Fő Tisztelendő Püspök, *Hunyadi Ferentz* Úr mondott a' nagy templomban, olly szívre ható ki-fejezésekkel, hogy azt nagy meg illetődés, és köny - hullatás nélkül nem lehetett hallani. Letzkéül a' LXXXII-dik 'Soltárnak 6-dik és 7-dik verseit vette fel: *En mondtam Istenek vagytok, és a' Magosságosnak Fiai, ti minnyájan; de minden kétség nélkül, mint egy köz ember meghaltok, és mint akárki, ti Fejedelmek el-hullotok.* Az úgy nevezett kis templomban Tiszt. Tudós *Benedek Mihály* Úr tartotta a' tanítást, a' Krónikás második könyv' 35-dik részének, 24-dik, és 25-dik verseiből: *Meg-hala Jósiás Király, és el-temetteté az ő Atyai koporsóikban, kinek halálán egész Judának és Jerusálemnek népe igen síra; és siralmas énekekkel siratják vala ötten minden éneklő férfiak és asszonyi állatok mind e' mai napiglan, kiknek éneklések ugyan szokásá vála Izraelben, mellyek meg vagynak íratatva a' Jeremiás siralmiban.* Ezen fontos és hathatós tanításnak magam is másokkal együtt könyvezőhalgatója voltam. Az Ispotálybéli Templomban Tiszteletes *Szikszai György* Úr prédikált, szokása szerént tiszta és velős magyarsággal. A' tanítások után újra énekléshez fogott a' Deák iffiúság. Vége lévén az Isteni tiszteletnek tíz óra tájban, azonnal mind a' négy templomban meg szállaltak másodszor is a' harangok; nem külömben tizenkét órakor, és a' következendő napon is: Meg szállaltak volt

Böjt.

Bőjt más havának 28-kán is, midőn ezen Isteni tisztelet ki-hírdettetett vólt a' népnek a' Templomokban. “

* * *

* * *

* * *

Gábor Ferentz Királyi Professor Úr' az *Y y* árkusunkban el kezdett Bészédjének folytatása:

És ugyan nem is ok nélkül: mert olly érzékeny emberi szeretettel, olly éles elmével, olly ditsösséges haszonnal folytatja minden dolgait, hogy tsak egyedül az tagadhattya meg tőle a' halhatatlan ditséretet, a' ki sem a' valóságos érdemet nem esméri, sem a' nemes teteményekről józan ítéletet nem tud hozni.

Nagy szivbéli vigasztalásra indít az is, hogy olly tanuló Iffjúságot vészek gondviselésem alá, a' kikkel már nagy érdemű, és különös tiszteletre méltó Tanító *Grigely József* Úr, nem tsak a' jeget meg törte, hanem ditséretes elő-menetelt is tett. A' kinek minden ditséretre méltó fáradsága nem tsak a' tanuló Iffjúságot nagy hálá adásra lekötelezi; hanem endem is nagy tiszteletre ösztönöz.

Nem különben gyönyörködtet az is, hogy ezen szabad Királyi, 's Bánya Városban, olly nagy: mind Isteni, mind Világi Tudományokkal fel-ékesítettet, és nagy érdemű Uri személlyeket szemlélhetek, és tisztelhetek, a' kiknek mind szép Tudományok, mind józan, jámbor, és erköltsökkel tellyes életek, 's példájok követésekre

vonfzhat, nagy buzgóságra indíthat, és gyul-
lazthat.

Ezek valóban én előttem olly fontos, és hathatós okok, hogy ezek kötelességemnek, 's hivatalomnak serényen való végben vitelére szüntelen ébreszteni fognak. És ugyan azért tellyes igyekezettel azon fogok iparkodni, hogy tsekély munkámat, és fáradságomat kedves Hazánk' örömére, és az Ifjúságnak hasznára fordíthassam. Ezen szándék annál foganatossabb lesz, hogy ha mind azok, a' kiket e' dolog illet öfzve vetett vállakkal emelni, és azt fel-fordíthatatlan lábra állítani méltóztatni fognak; mind hogy ha a' Tanuló Ifjúság valamint már serényen hozzá kezdett a' Nyelvnek tanuláshoz, úgy ezután is hasonló szorgalmatossággal azt folytatni fogja. Így kétség kívül szép előmenetelt várhatunk, és fáradságunknak kellemetes gyümöltsét láthatjuk.

Ekkor tellyesedik bé az a' nagy kötelesség is, a' mellyel mind Isten, mind Hazánk, mind magunk eránt fő képpen tartozunk. E' szerént fog a' mi felséges Fejedelmünk újjabb kegyelmeire méltóztatni bennünket ezután is.

A' Nyelvnek szükségéről, hasznáról, és szépségéről való hosszúra nyújtot beszédet itt szükségtelennek állítottam: mivel annak ezen tulajdonságairól kiki könnyen meg győzettek, annál is inkább, mivel minden jó Hazafinál tudva vagyon az, hogy az Ország boldogságának egyyik, és leg főbb eszköze a' Tudomány. A' Tudománynak pedig kul-tsa a' nyelv, és ugyan számosabb részre néz-

ve

ve a' mellynek sok nyelvnek meg tanulásában módja nints, minden Országnek születet nyelve. Ennek tökéletességre való vitele tehát leg első dolga légyen annak a' Nemzetnek, a' melly a' maga lakosai között a' Tudományokat terjesztetni akarja, és ezek által amazoknak boldogságokat munkálkodni kívánja.

Ezen munkálkodást pedig a' mi ditső nyelvünk is meg érdemli, a' melly már most is sok Tulajdonságaira való nézve nem alább való akár melly *Európai* tsinos nyelveknél, és minden féle indulatoknak ki-nyilatkoztatására alkalmas, mert találatnak benne alázatos, méltóságos érzékeny, hizelkedő, szívet tsiklándoztató, édesgető, és félelmet indító szók.

Egyébb tulajdonságaira való nézve is szép a' Magyar Nyelv, mert ha leg inkább azért betsüli a' Tudós Világ a' *Frantzia* nyelvet, hogy abban az írásnak módja nem tsak ékes, hanem rövid-is, valóban ezzel ditsek-szik a' mi nyelvünk is.

Végezete következik:

J e l e n t é s e k.

A' múlt esztendőben illyen tzimű Könyv jött ki *Bétsben* a' Papok Házosságáról, és Nötelenségéről: *Tractatus de Conjugio et Coelibatu Clericorum.* Viennæ Typis Joan. Dav. Hummelii 1791. Nagy 8-ad rétbén 133 old. Rövéd summája ez: Cap. 1. Veteris testamenti deductio, ex qua patet nec praenunciatam, nec adumbratam, nec praefiguratam esse, fu-

tu-

turam in novo testamento legem coelibatus. Cap. 2. Novi testamenti Spiritus de licito conjugio Clericorum. Cap. 3. Solvuntur objectiones e Scriptura petita. Cap. 4. Deductio historica conjugii et Caelibatus Clericorum. — Ezen Könyv találtatik *Bétsben Hartl, Pesten Weingand* Könyvárosoknál, Nagy Váradon pedig a' Velentzei Plébánián. Az ára 40 kr.

A' múltt elztendőben ki hirdette vólt egy *Temesvári* ember, hogy ő valamely titkos mesterség által a' verebeket több mértföldökről is bizonyos helyre tudja tsalni, és azután öllze fogdosni: most azt hirdeti az általa nyomtatásban ki bortsátott tudósításban, hogy ő a' farkasokat is egy kis tserébe tsalja az egész Vármegyéből, és azokat elevenen meg fogja valamely mesterséges eszközt által. A' ki ezen titkos mesterséget tudni kívánja, tegyen le száz Körmöztzi aranyokat a' *Temesvári* Hadi Kasszában. Ha annyi Előfizetők akadnak a' most folyó elztendőnek végéig, hogy a' le tett summa által elegendő képpen meg léfzen találmannyáért's költségeiért jutalmaztatva, úgy meg határoz valamely napot, mellyben próbát tesz elébb mesterségeiben, azután azon mesterségeknék le-írását nyomtatásban, a' hozzá tartozandó rajzolatokkal együtt, által szolgáltattja az Előfizetőknek annak idejében. Ha a' próbából semmi se találna lenni, arra az esetre, vissza vehetik pénzeket az Előfizetők Urak a' *Temesvári* Hadi Kasszából,